

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK
OCH SPECIALPEDAGOGIK**

ELEVERS TANKAR KRING MODERSMÅLSUNDERVISNING

En kvalitativ undersökning om flerspråkiga elever i
grundskolan årskurs 4-6

Marlene Lembäck

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	LAU927
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht 2019
Handledare:	Sofie Gustafsson
Examinator:	Marianne Molander Beyer

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	LAU927
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht 2019
Handledare:	Sofie Gustafsson
Examinator:	Marianne Molander Beyer
Nyckelord:	Modersmål, modersmålsundervisning, flerspråkighet, motivation

Syfte:	Syftet med denna studie är att få reda på flerspråkiga elevers tankar kring modersmålsundervisning samt vilka motivationsfaktorer som påverkar dessa elever att läsa sitt modersmål i en andraspråksmiljö. Med andraspråksmiljö menas svenska som samhälls- och skolspråk.
Teori:	Forskning visar att modersmålet har stor betydelse för tillägnandet av andraspråk och att satsningen på detta är avgörande för flerspråkiga elevers andraspråksutveckling och för deras framgång i skolan.
Metod:	I denna studie används en kvalitativ metod och tillvägagångssättet att samla in data är genom intervjuer. Sammanlagt 12 elever som går på modersmålsundervisning i årskurs 4-6 intervjuades.
Resultat:	Studiens resultat visar att modersmålsundervisning gagnar modersmålsutveckling och identitetsutveckling. Dessutom visar resultatet att dessa elever upplever en positiv inverkan av modersmålsundervisningen trots de begränsade lektionstillfällena. Det framgår i resultatet att eleverna påverkas av både yttre- och inre motivation. Faktorer som föräldrar, kompisar, lust och känsla påvisas som motivationskällor vid analysen av resultatet.

Förord

Först och främst vill jag framföra ett stort tack till de modersmåslärare och deras elever som deltog i undersökningen. Utan deras medverkan hade det inte varit möjligt för mig att genomföra denna studie.

Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Sofie Gustafsson för allt stöd och uppmuntran till att skriva denna uppsats. Hennes handledning har varit värdefull och givande under arbetets gång.

Mitt intresse för språk har varit den starkaste motivationen för att slutföra denna studie och mina erfarenheter som språklärare har väckt mitt intresse för olika språkstudier som jag hoppas kunna genomföra mer av i framtiden.

Sist men inte minst vill jag tacka min make, Leif, som har varit min korrekturläsare under arbetets gång.

Göteborg maj 2019

Marlene Lembäck

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Bakgrund	2
Begreppsförklaringar.....	2
Hemspråk blev modersmål – en kort historik.....	3
Styrdokument	3
Syfte och frågeställningar.....	5
Teoretisk inramning och tidigare forskning	6
Modersmålets betydelse för lärandet.....	6
Språk och identitetsutveckling	7
Språk och familjen	8
Motivation	9
Inre och yttre motivation	10
Metod	12
Val av metod	12
Urval.....	13
Genomförande.....	13
Intervjuer	13
Bearbetning av data.....	14
Validitet och reliabilitet.....	15
Forskningsetik.....	15
Resultat.....	17
Känsla av samhörighet	17
Motivationsfaktorer.....	19
Upplevelseintryck.....	20
Resultatanalys.....	21
Diskussion	23
Metoddiskussion.....	23
Resultatdiskussion.....	23
Slutsatser	26
Förslag till vidare forskning	26
Referenslista	27
Bilaga 1 Brev till föräldrar	30
Bilaga 2 Intervjuguide.....	31

Inledning

Sverige är ett mångkulturellt samhälle, vilket även präglar den svenska skolan. Där möts både elever med svenska som modersmål och elever med ett annat modersmål än svenska. Sverige är ett av de länder i Europa som erbjuder modersmålsundervisning till flerspråkiga elever i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. Skolverkets (2018) statistik om elever och skolenheter i grundskolan för läsåret 2017/2018 visade att av 283 304 grundskoleelever som var berättigade till modersmålsundervisning deltog drygt 59 procent i modersmålsundervisningen. Den ökade invandringen de sista åren har lett till att allt fler elever är berättigade till modersmålsundervisning. Förutom modersmålsundervisning erbjuds också studiehandledning på modersmålet för dessa elever. Trots denna satsning är elever med utländsk bakgrund överrepresenterade i statistiken bland de elever som inte når målen i grundskolan (Skolverket, 2008).

Det framgår i den nya läroplanen för grundskolan att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov samt främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper (Lgr11, s. 8). Det är den svenska skolans sätt att skapa en likvärdig utbildning. Den tredje delen av den nya läroplanen beskriver hur kursplanerna ser ut i olika ämnen. Bland de olika ämnena i grundskolan finns modersmål.

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. (Lgr11, s. 87).

Citatet ovan inleder kursplanen i modersmål med en beskrivning som belyser språkets betydelse för lärande och identitetsutveckling. Kursplanen belyser även att tillgången till modersmålet underlättar språkutveckling och lärande inom olika områden. Inläringen av svenskan, som det andra språket, underlättas om eleven redan har en kvalificerad utveckling av sitt förstaspråk (Skolverket, 2007). Genom mitt arbete som modersmåls lärare och studiehandledare har jag upplevt att flerspråkiga elever möts av språkliga utmaningar i den svenska skolan och att utveckla sitt modersmål parallellt med att lära sig det svenska språket kan vara ett dilemma för dem.

Flerspråkiga elever vistas i en skolmiljö där det svenska språket dominerar. Undervisningen i olika ämnen ges på svenska. Kommunikationen på sitt modersmål sker oftast i hemmet och vid modersmålsundervisning. På grund av detta förhållande blev jag intresserad av att undersöka hur modersmålsundervisningen har fungerat för dessa elever och hur de upplever att behålla sitt språk i en andraspråks miljö. I denna uppsats vill jag även fördjupa mina kunskaper om flerspråkiga elever och om olika forskning gällande modersmålets betydelse för deras lärande.

Bakgrund

I detta avsnitt redovisas modersmålsundervisningens historik och begrepp som används i skolväsendet samt styrdokument som reglerar modersmålsundervisning i skolan.

Begreppsförklaringar

Begreppet *modersmål* definieras i Svenska akademiens (2015) ordlista som det första språket barnet lär sig. Ordet är en rak översättning av latinets *lingua materna* och det har funnits i svenska språket sedan 1500-talet (Språkrådet, 2010). Modersmål kallas vanligtvis det språk som barnet lär sig först av sina föräldrar (Axelsson & Magnusson, 2012). På 70-talet använde Sverige beteckningen *hemspråk* för det språk som barn med ett annat modersmål än svenska lärde sig hemma. Men från och med 1988 används modersmål i stället för hemspråk (Axelsson & Magnusson, 2012).

Flerspråkig innebär en individs kunnighet på flera språk (Svenska akademien, 2015). Forskare använde vanligen *tvåspråkighet* eftersom de oftast studerade personer som talade två språk. Det visade sig dock senare att det inte är ovanligt med individer som behärskar fler än två språk. Under 2000-talet har det skett en förändring av termen från tvåspråkighet till flerspråkighet. Idag används begreppet flerspråkig som ett överordnade begrepp för individer som talar två eller flera språk, medan användningen av begreppet tvåspråkig åsyftar individer som talar just två språk (Otterup, 2005).

Förstaspråket är det eller de språk som barnet lär sig först i det naturliga samspelet med föräldrar och kompisar (Svensson, 2009). Begreppet förstaspråk definieras i Nationalencyklopedin som en individs modersmål. Svensson (2009) förklarar att ett barn kan ha två förstaspråk om föräldrarna talar olika språk. Vidare menar Svensson (2009) att förstaspråket eller modersmålet kan sägas vara det språk som är kopplat till känslor och till tidiga upplevelser.

Andraspråket är det språk som lärs in i en miljö där språket används i naturlig kommunikation då en individ helt eller delvis tillägnat sig sitt förstaspråk, även kallat modersmål (Nationalencyklopedin). Andraspråket lärs in i den kultur och i det sociala sammanhang som det talas i (Svensson, 2009).

Majoritetsspråk är det språk som majoriteten av landets befolkning talar. Vanligtvis är det språk som en individ måste kunna för att delta fullt ut i samhället (Svensson, 2009). I Sverige är det svenska språket som är majoritetsspråk. År 2009 fick Sverige en Språklag som anger svenskans och andra språks ställning och användning i samhället. I språklagen används termen *huvudspråk* och lagen beskriver att svenska är Sveriges huvudspråk (Språkrådet, 2011). Det innebär att som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk som invånare ska ha tillgång till och som ska användas i samhället.

Minoritetsspråk är de språk som talas av landets minoriteter och andra invandrare. De nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Hemspråk blev modersmål – en kort historik

När invandrabarnen kom till Sverige på 60- och 70-talet i samband med arbetskraftsinvandring hade inte skolorna beredskap om hur undervisningen av dessa barn skulle ske. Den nya situationen hanterades genom att placera barnen i svenska klasser utan några åtgärder. Målet var att dessa barn skulle lära sig svenska fort och anpassa sig i det nya samhället. Även föräldrar uppmanades att tala svenska med sina barn. Med tiden fick man ökade kunskaper och större förståelse för invandrabarnens villkor. År 1975 fattade riksdagen beslut om invandrapolitik med slagorden jämlikhet, valfrihet och samverkan (Skolverket, 1994). År 1977 kom hemspråksreformen och barnens rätt till hemspråksundervisning, studiehandledning på hemspråket och svenskundervisning reglerades. Detta innebar också att kommunerna fick skyldighet att erbjuda hemspråksundervisning till elever som hade ett annat modersmål än svenska (Skolverket, 2003). Målsättningen var att samhället skulle stödja en utveckling mot aktiv tvåspråkighet (Hyltenstam & Milani, 2012). Hemspråk som ämne finns med i Lgr80 för första gången.

Benämningen hemspråk byttes till modersmål i juli 1997 och hemspråksundervisning har fått benämning modersmålsundervisning (Skolverket, 2003). Även termerna hemspråksberättigad elev och hemspråkslärare ändrades till modersmålsberättigad elev respektive modersmålslärare. Samtidigt fördes förordningarna om undervisningen i modersmål från grundskoleförordningen till undervisningens innehåll. Modersmålsundervisning erbjöds redan 1968 men det var frivilligt för kommunerna att anordna undervisningen (Skolverket, 2003).

Styrdokument

Elever med ett annat modersmål än svenska har rätt till modersmålsundervisning. Rätten till modersmålsundervisning är reglerad i Skollagen och Skolförordningen. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska en elev som har ett annat språk än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om ”språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet”, och om ”eleven har grundläggande kunskaper i språket”. (10 kap. 7 §)

Elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning även om språket inte är det dagliga umgängesspråket i hemmet (SFS 2010:800, Skolverket, 2003). De nationella minoriteterna är samer, tornedalsfinska och romer och språken som talas av dessa nationaliteter är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Denna reglering gäller även adoptivbarn som har ett annat modersmål än svenska.

Enligt Skolförordningen (SFS 2011:185) har en huvudman skyldighet att anordna modersmålsundervisning om det finns fem elever som önskar sådan undervisning och om det finns en lämplig lärare i språket. Det är frivilligt för eleverna att delta i undervisningen men kommunen är skyldig att erbjuda ämnet (Skolverket, 2003).

Modersmålsundervisning är ett eget ämne i skolan med egen kursplan. Undervisningen får anordnas som språkval, elevens val, inom ramen för skolans val eller utanför timplan (SFS 2011:185). De flesta kommuner och skolor erbjuder modersmålsundervisning utanför timplanen och de flesta avsätter 60 minuter i veckan (Hyltenstam & Milani, 2012).

Kursplanen i modersmål beskriver ämnets syfte, centralt innehåll och kunskapskraven. Undervisningen i modersmål ska bidra till att utveckla elevernas kunskaper om sitt modersmål och ska ges förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och bli flerspråkiga (Lgr11). Undervisningen i modersmål ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga bl. a att formulera sig och kommunicera i tal och skrift och använda sitt modersmål som ett medel för sin språkutveckling och sitt lärande.

Studiehandledning på modersmålet får ges till en elev som har ett annat språk än svenska om eleven behöver sådant stöd (SFS 2011:185). Skolverket (2015) påpekar att en elev som har svårt att följa undervisningen på svenska och riskerar att inte nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen har rätt att få studiehandledning på sitt modersmål.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att ta reda på vilken inställning några flerspråkiga elever i årskurs 4-6 har till modersmålsundervisning samt vilka motivationsfaktorer som påverkar dessa elever till att läsa sitt modersmål.

Följande frågeställningar används för att genomföra denna studie:

1. Hur använder flerspråkiga elever sitt modersmål?
2. Vad motiverar dessa elever att läsa sitt modersmål i skolan?
3. Hur tycker eleverna att modersmålsundervisning fungerar för dem?

Teoretisk inramning och tidigare forskning

Forskning gällande modersmålets betydelse i språkinlärning, i synnerhet andraspråksinlärning har varit ett intressant forskningsområde de senaste åren. Detta beror på globaliseringen och invandringen i världen. Forskningsstudier om första- och andraspråk fortsätter att vara aktuella så länge som invandringen är ett faktum och så länge som det finns länder med olika språk som beaktar andraspråket som undervisningsspråk i skolan.

I detta avsnitt redovisas forskning gällande modersmål och modersmålsundervisning samt andra studier som knyter an dessa ämnen.

Modersmålets betydelse för lärandet

Elevers modersmål och modersmålsundervisning i den svenska skolan har uppmärksammats av bland annat språkvetaren Kenneth Hyltenstam och tvåspråkighetsforskaren Veli Tuomela. Hyltenstam och Tuomela (1996) betonar vikten av modersmålsundervisning och menar att elever med invandrarbakgrund som får undervisning enbart på svenska har svårt att inhämta kunskaper. De visar i sin studie att modersmålsundervisning kan fungera som en brygga mellan hemspråk och svenska. De invandrarelever som deltog i modersmålsundervisning trivdes bättre i skolan, behärskade svenska bättre och visade högre studieresultat än andra invandrarelever (Hyltenstam & Tuomela, 1996). Forskarna konstaterar dock att verksamheten hade ett stort antal problem som sträckte sig över undervisningens organisation och innehåll, lärarkompetens, lärarnas arbetssituation och ämnets status. Flera eller till och med de flesta av dessa problem kvarstår i stor utsträckning än idag (Skolverket, 2008).

Wayne Thomas och Virginia Collier är framträdande språkforskare som har gjort forskning om flerspråkiga elever på fem skolor i USA. Deras forskning bygger på en longitudinell studie av 42,000 elever med ett annat modersmål än engelska på de skolor som studien omfattar. Forskarna har följt dessa elever under 20 års tid och studerat deras skolframgång. Thomas och Colliers resultat visar att de elever som undervisas på sitt modersmål parallellt med undervisning på engelska under minst sex skolår når större skolframgång än de som inte får undervisning alls på sitt modersmål (Thomas & Collier, 2002). De påvisar också i sin forskning att tvåspråkiga elever kan nå samma skolframgång som enspråkiga elever när de får möjlighet till språkutveckling, kunskapsutveckling och kognitivutveckling på båda språken i en sociokulturellt stödjande miljö (Skolverket, 2003).

Jim Cummins är främste forskare om två- och flerspråkighet. I sin forskning om elever med ett annat modersmål och andraspråksinlärning i Canada betonar han vikten av flerspråkiga elevers modersmål för lärandet. Han menar att barn som kommer till skolan med en "solid foundation" på sitt modersmål utvecklar starkare litteracitet på målspråket. Han visar i sin

forskning att främjandet av modersmålsundervisning i skolan hjälper till att utveckla inte bara elevers modersmål men även elevers kompetens i majoritetsspråket (Cummins, 2001).

Bilingual children perform better in school when the school effectively teaches the mother tongue and, where appropriate, develops literacy in that language. By contrast, when children's mother tongue is encouraged to atrophy and its development stagnates, children's personal and conceptual foundation for learning is undermined. (Cummins, 2001, s. 18).

Citatet ovan beskriver Cummins studie om modersmålsundervisning i skolan. Han menar vidare att användningen av flerspråkiga elevers modersmål i undervisningen inte skadar deras kunskapsutveckling i majoritetsspråket. Cummins (2001) påpekar i sin studie att vissa lärare och föräldrar oroar sig för att modersmålsundervisning gallrar elevernas inläring av majoritetsspråket. Han betonar att det behövs en språkpolicy både i hemmet och i skolan för att flerspråkiga elever ska vara medvetna om sin flerspråkighet.

Pauline Gibbons som är förespråkare av språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för flerspråkiga elever betonar att andraspråkselever lär sig ett nytt språk samtidigt som de inhämtar kunskap genom språket (Gibbons, 2014). Hon menar att modersmålet är en viktig resurs när flerspråkiga elever lär sig läsa och skriva på andraspråket. Samtidigt framhåller Gibbons att en individs utveckling snarare är en produkt av undervisning än en förutsättning för den och andraspråksinläring förutsätter att lärarna i skolan är medvetna om språkets roll i lärandet.

Sammanfattningsvis visar ovan redovisade forskning att modersmålet har en betydande roll i flerspråkiga elevers lärande och inläring av andraspråk men de visar också de olika förutsättningarna för att modersmålet ska gynna elevers kunskapsinhämtning.

Språk och identitetsutveckling

Kursplanen i modersmål betonar att det är genom språket som människor utvecklar sin identitet och undervisningen i detta ämne ska ge eleverna möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och förståelse om omvärlden (Lgr11). Imsen (2006) menar att skolan har en identitetsskapande funktion för att stödja elevens etiska, sociala och kulturella kompetens. Imsen hänvisar till Vygotskij som framhåller att människors viktigaste redskap för att tillägna sig kultur och gemensamma kunskaper är språket.

Psykologen och universitetslektorn Seija Wellros (1998) betonar att det är genom språket som en individ blir medlem i en etnisk grupp samt att tillhöra denna grupp ger en känsla av trygghet och en positiv känsla av samhörighet med andra som talar samma språk, delar en gemensam historia och har samma traditioner. Hon menar att identiteten utformas genom ett samspel mellan en person och de människor den möter i sin vardag. Känslan av att vara en

och samma person är kärnan i en människas identitet trots att man uppträder på olika sätt och på olika platser i olika åldrar. Enligt Wellros (1998) varierar individens sätt att tala och sätt att bete sig mellan olika situationer men känslan av att vara en och samma person och sin identitet är oföränderlig i de situationer man uppträder i.

Sahlström (2013) anser att flerspråkiga elever behöver få sin språkliga identitet bekräftad för att bygga upp en stark självkänsla. Han menar att interaktionen mellan lärare och elev förminskar eller förstör värdet av elevens identitet. Flerspråkiga elever som inte stöds i utvecklingen av sin språkliga identitet kan få svårt att uppnå framgång i skolarbetet. För dessa elever är det av stor betydelse hur föräldrar, lärare och andra förebilder talar om olika språk och kulturer med hänsyn till deras identitetskonstruktion. Sahlström (2013) påpekar att undvikanden att tala om vissa aspekter av elevernas bakgrund kan påverka deras identitetskonstruktion negativt.

Ladberg (2000) påpekar att kommunikation samt tänkande-lärande är språkets två huvudfunktioner men att språket även har andra eventuellt mer dolda funktioner. Hon hävdar att språket också kan uttrycka identitet och kultur. Enligt henne är dessa sidor av språken lika betydelsefulla som andra språkliga fenomen och även språkliga problem. Det som tycks vara ett språkproblem är ofta en följd av ett identitetsproblem. Ett barn som förväntas undvika sitt eget språk och hålla sig till majoritetsspråket får oundvikligen ett negativt budskap rörande sin identitet. Ladberg betonar det djupa sambandet mellan språk och identitet. Identiteten handlar om samhörighet med övriga i gruppen och språket handlar om upplevelse av gemenskap och samförstånd. Ett gemensamt språk symboliserar samhörighet.

Språk och familjen

Föräldrarna har en mycket betydande roll när det gäller fostran till flerspråkighet. Arnqvist (1993) betonar att föräldrarna måste stimulera sina barn att använda sina språk. Det är viktigt för flerspråkiga elevers föräldrar att ha en positiv attityd till flerspråkighet. Enligt Arnqvist (1993) verkar det också viktigt att föräldrarna till flerspråkiga elever gör ett medvetet val när det gäller fostran till flerspråkighet. Föräldrar som prioriterar språkinläringen visar sig ha en positiv inverkan på språkutvecklingen.

Ladberg (2003) framhåller att ett barns viktigaste tillhörighet är sin familj. Familjens språk är därför förknippade med de djupaste känslorna och självklar tillhörighet, trygghet och kärlek på ett sätt som andra språk knappast inte kan ha. Familjens språk kan aldrig ersättas av andra språk men det kan däremot kompletteras med det språk som barnet behöver i samhället, skolan och kompiskretsen. Enligt Ladberg (2003) är det ofta barnen som för in landets språk i familjen. Det händer att efter några år i landet är det inte konstigt att syskonen talar landets språk med varandra men modersmålet med föräldrarna och med släktingar och vänner.

Barnen blir snabbare vana att tala svenska och ibland har också föräldrarna glidit över till svenska utan att de märker det. Ladberg (2003) menar att föräldrarna kanske måste kräva att modersmålet ska användas i hemmet för att undvika övertaganden av svenskan. Föräldrarna som lever med flera språk behöver fundera på hur de ska använda sina språk för att stödja sina barn på bästa sätt. En vanlig föreställning som är viktigt att förhålla sig till är att var och en av föräldrarna konsekvent talar sitt eget språk.

Motivation

Flerspråkiga elever möts av särskilda utmaningar i sin vardag i skolan och motivation kan vara en stark drivkraft för lärande. Flerspråkiga elevers motivation att läsa sitt modersmål kan därför antas ha betydelse för deras möjligheter till lärande och kunskapsutveckling i andraspråk och i synnerhet i andra skolämnen (Skolverket, 2008).

Motivation kan tolkas på många olika sätt och dess komplexitet har varit en ständig fråga inom psykologi och anses vara kärnan i biologisk, kognitiv och social reglering (Ryan & Deci, 2000). Enligt Ryan och Deci (2000) handlar motivation om energi, riktning och uthållighet. De menar att en individ blir motiverad när den värdesätter en aktivitet eller när det finns ett starkt externt tvång. Individen kan uppmanas till att utföra en aktivitet till följd av ett bestående intresse eller genom belöningar. Att bli motiverad innebär att man vill åstadkomma något. Forskarna framhåller att en person som inte finner inspiration till att utföra en aktivitet karaktäriseras sålunda som omotiverad medan en person som har drivkraft och inspiration till att utföra en aktivitet mot sitt mål anses vara motiverad. Att en individ har motivation för olika aktiviteter beror på hur individens attityd, behov och mål ser ut i förhållande till dessa (Ryan & Deci, 2000). Enligt författarna kan människor inte bara uppleva olika mängder av motivation utan också olika typer av motivation. De varierar nämligen inte bara i motivationsgrad (d.v.s. hur mycket motivation) utan också i orientering för motivationen (d.v.s. vilken typ av motivation). Motivationsorientering avser underliggande attityder och mål som ger upphov till ”varför” – rörande handling.

I skolsammanhang beskriver Ryan och Deci (2000) att en elev kan vara mycket motiverad att utföra en uppgift av nyfikenhet och intresse alternativt för att denne vill skaffa sig sin lärares eller föräldrars godkännande. En elev kan vara motiverad att lära sig ”new set of skills” eftersom denne förstår deras potentiella nytta och värde eller för att de kommer att ge ett bra betyg eller de privilegier som ett bra betyg ger. I dessa exempel varierar mängden motivation inte nödvändigtvis, men karaktären och fokuset för motivationen som bevisas gör det.

Joanna Giota (2002) som har forskat och studerat elevers motivation i skolan påpekar att elevers inställning och attityder till skolan har stor betydelse för deras lärande och skolprestationer. Giotas studier belyser olika skoleffekter som påverkar elevers motivation i skolan. Dessa skoleffekter innefattas framför allt av lärarens påverkan på motivation och hur

denne kan främja elevernas motivation. Hon påvisar att skolan har stor effekt på elevers utveckling, nämligen på deras kognitiva förmåga, skolprestationer, sociala beteenden och känslor. Giota påpekar att en faktor som kan främja motivation hos elever är respekten för varje elevs människovärde och de särskilda behov och anspråk som eleverna har som elever.

Enligt Giota (2002) har elevers inställning och attityder till skolan stor betydelse för deras lärande och skolprestationer. Hennes syn på elever som ligger till grund för hennes forskning är att eleverna är subjekt med egna erfarenheter och kunskaper samt förmåga att reflektera över sina mål och sitt sätt att handla i och utanför skolan och att de kan ta ansvar för sitt eget handlande.

Inre och yttre motivation

Enligt Ryan och Deci (2000) finns det två typer av motivation baserat på olika orsaker eller mål som ger upphov till en handling, nämligen inre och yttre motivation. Inre motivation handlar om att göra något eftersom det är naturligt intressant och underhållande medan yttre motivation refererar till att göra något eftersom det leder till önskvärt resultat. Ryan och Deci (2000) vidhåller att inre motivation fortfarande är en viktig konstruktion, vilket återspeglar den naturliga mänskliga benägenheten att lära och assimilera. Emellertid argumenteras yttre motivation för att variera avsevärt i sin relativa autonomi och kan således antingen återspegla extern kontroll eller sann självreglering.

Trots att människor är liberalt begåvade med inre motivationstendenser anses det nu bevisat att främjandet och förbättringen av denna inre benägenhet kräver stödjande villkor, eftersom det lätt kan störas av olika icke-stödjande förhållanden (Ryan & Deci, 2000). De menar att inre motivation existerar i egentlig mening i förhållandet mellan individer och aktiviteter och den kan förekomma både individuellt och i mötet med andra. Inre motivation förekommer när en individ anser en aktivitet är intressant och tilltalar en utmaning eller den har ett estetiskt värde för individen. Forskarna betonar att klassrum och hemmiljöer kan antingen främja eller hämma de autonomi- och kompetensbehoven hos eleverna. Enligt dem verkar det som att i skolorna blir inre motivation svagare för varje framsteg med tanke på att många aktiviteter eller uppgifter som föreskrivs i skolan inte har ett inneboende intressant värde.

Yttre motivation gäller att utföra en uppgift på grund av det instrumentella värdet som uppgiften medför. Ryan och Deci (2000) beskriver att en elev utför en uppgift på grund av hot från föräldrar eller en elev utför en uppgift eller aktivitet på grund av att den är värdefull för sin framtid hellre än att finna att den är intressant, är exempel på yttre faktorer som involverar instrumentella värden. Båda representerar avsiktligt beteende men de skiljer sig i sin relativa autonomi. Yttre motiverade beteenden kan variera i vilken utsträckning de representerar självbestämmande och det är genom internaliserings- och integreringsprocesser som dessa yttre motiverade beteenden blir mer självbestämmande.

Giota (2002) hänvisar till Ryan och Deci som framhåller att elevernas inre motivation kommer att främjas eller missgynnas beroende på hur de uppfattar sina handlingar i skolan. Elevernas inre motivation förväntas minska om deras handlingar kommer att uppfattas som beroende av yttre faktorer och inte som beroende eller styrda av dem själva. Att erbjuda yttre belöningar på skoluppgifter som eleverna finner intressanta och som de redan tycker om kan förväntas minska deras inre motivation.

Att lyfta fram forskning och studier om motivation är relevant i min studie eftersom modersmål inte är ett obligatoriskt ämne och som Skolverket (2008) menar att flerspråkiga elevers deltagande i modersmålsundervisningen kan peka på ett mer engagerat förhållande, såsom elevens och eller föräldrars motivation.

Metod

Ett allmänt sätt att kategorisera pedagogiska studier är i kvantitativ eller kvalitativ forskning (Stukát, 2011). Kvantitativ forskning handlar om att forskaren samlar in fakta och analyserar dem för att finna mönster som antas gälla generellt. Kvalitativ forskning handlar om att förstå de resultat som framkommer och intresset ligger på att hitta innebörder av fenomen och hur dessa uppfattas av individer.

I detta avsnitt ska jag redogöra för mitt val av undersökningsmetod, urval av respondenterna, genomförande, bearbetning av data samt forskningsetik.

Val av metod

Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod för denna undersökning. Med kvalitativt inriktad forskning menar man forskning där datainsamlingen fokuserar på ”mjuka” data, t.ex. i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser, oftast verbala analysmetoder av textmaterial medan kvantitativt inriktad forskning menar man forskning som innebär mätningar vid datainsamlingen och statistiska bearbetnings- och analysmetoder (Patel & Davidson, 2011).

Trost (2010) menar att syftet med ens projekt måste vara avgörande för vilken metod man använder sig av. Eftersom min undersökning handlar om att få reda på flerspråkiga elevers tankar kring modersmålsundervisning anser jag att en kvalitativ metod kan ge mig insikter om det fenomen jag studerar. Till skillnad från kvantitativ metod som innebär analyser av relationer mellan variabler och att fastställa frekvenser gäller min undersökning att få större förståelse för elevernas sätt att resonera eller reagera, så en kvalitativ forskningsmetod är att föredra för min studie.

I samband med den kvalitativa metoden kommer jag att använda mig av en halvstrukturerad livsvärlds-intervju. Det är en form av en forskningsintervju som har som mål att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld som syftar till att tolka innebörden av de beskrivna fenomenen (Kvale, S. & Brinkmann, S., 2009). Enligt Stukát (2011) är denna typ av intervju anpassningsbar och lätt att följa. Han menar att intervjuaren kan följa upp idéer och gå in på motiv och känslor på ett sätt som är omöjligt att göra på en enkät. Detta innebär att den halvstrukturerade intervjun kan ge mig möjlighet att ställa följdfrågor till respondenterna för att få mer utvecklade och fördjupade svar av dem.

Trost (2010) betonar att syftet med en kvalitativ intervju är att upptäcka och identifiera egenskaper hos intervjuades livsvärld eller uppfattningar om något fenomen, i detta fall elevers uppfattningar om det fenomen jag undersöker.

Urval

I samband med min studies syfte har jag valt att intervjua 10-15 elever som går i årskurs 4-6 och deltar i modersmålsundervisningen. Jag har valt att göra min undersökning i en av kommunerna i Västra Götaland där det finns en enhet som anordnar modersmålsundervisning åt skolorna. Jag kommer inte att rikta denna undersökning till några specifika språk eller till vilka modersmål elever har utan det är helt beroende på vilka lärare i modersmål som är villiga att låta deras elever delta i intervjun och framförallt de elever som ska få tillåtelse av sina föräldrar. Det väsentliga i urvalet är att eleverna går i årskurs 4-6, har ett annat modersmål än svenska och deltar i modersmålsundervisningen.

Genomförande

Initialt kontaktades en chef på en modersmålsenhet och informerades muntligt om denna undersökning samt dess mål och syfte. Chefen godkände utförande av intervjuerna och därefter söktes några lärare som kunde tänka sig att låta sina elever delta i undersökningen. Eftersom modersmålsundervisningsgrupper är heterogena, dvs. eleverna i en grupp kan bestå av elever som går i olika årskurser, var det inte så lätt att hitta en grupp som hade elever i årskurs 4-6. Fyra lärare som undervisade i olika språk valde att låta sina elever medverka i undersökningen. En lärare hade 4 elever, två lärare hade 3 elever vardera och en lärare hade 2 elever. Missivbrev (Bilaga 1) eller samtyckesbrev till föräldrar delades ut till dessa lärare som i sin tur delade ut dem till sina elever. De respektive lärarna kontaktades regelbundet om missivbreven så att de inte skulle glömma att påminna de elever som hade fått hem brevet att lämna det till läraren.

Intervjuerna gjordes två veckor efter att lärarna hade fått tillbaka alla brev från föräldrar och elever och de genomfördes på de skolor där lärare hade sin modersmålsundervisning. Första intervjutillfället gjordes på en grupp om fyra elever på en skola. Vi satt i ett grupprum och där kunde jag genomföra intervjun ostört. Efter denna gruppintervju bestämde jag mig för att intervjua resterande åtta elever individuellt eftersom gruppintervjun tog längre tid än vad jag hade föreställt mig. De elever som deltog i gruppintervjun missade hela lektionen i modersmål. Sammanlagt intervjuades 12 elever.

Intervjuer

Intervjuerna spelades in vid varje tillfälle. På grund av teknikens utveckling behövdes inte en bandspelare för intervjuer. Istället laddades en app ner i en mobiltelefon, i det här fallet en inspelningsapp som möjliggör inspelning av röst. En testinspelning hade gjorts innan det första intervjutillfället för att säkerställa att appen skulle fungera utan problem. Det finns oerhört många inspelningsappar nuförtiden så det gäller bara att hitta en som inte krånglar. En

fördel med att spela in en intervju är möjligheten att ordagrant hänvisa till den intervjuade om det behövs i rapporten (Eliasson, 2013). Det går också att lyssna igen på inspelningen för att styrka vad den intervjuade egentligen har sagt. Trost (2010) menar att man inte behöver göra en massa anteckningar när man spelar in en intervju och man kan istället koncentrera sig på frågorna och svaren.

Avsikten från början var att intervjua respondenterna individuellt men vid första intervjutillfället valde jag att samla fyra elever och gjorde en gruppintervju. Eliasson (2013) påpekar att gruppintervjuer kan vara mer upplysande än individuella intervjuer. När jag lyssnade på inspelningen efteråt kunde jag konstatera att en eller två elever enbart försökte härma andras svar genom att inleda varje svar med ”jag också”. Detta stämmer överens med Trost (2010) som påpekar att respondenterna i gruppintervjuer lätt kan påverka varandra vilket medför att svaren blir en typ av majoritetssynpunkter. Gruppintervjuer är bra på ett sätt om intervjuaren har för avsikt att få ett gruppsvar eller gemensamt svar (Stukat, 2011). Eftersom denna studie handlar om att tolka och förstå elevernas upplevelser av språkinläring insåg jag att individuella intervjuer var att föredra.

För varje intervjutillfälle presenterades syftet med intervjun återigen även om att detta redan hade gjorts av läraren som delade ut missivbrev. Respondenterna informerades också om att deras medverkan skulle vara anonym och att de kunde avbryta när som helst om de ville. Patel och Davidson (2011) poängterar vikten av att klargöra syftet med intervjun och på vilket sätt respondenternas bidrag ska behandlas innan intervjun sätts igång. Syftet med inspelningen förklarades för respondenterna och de försäkrades att ingen annan skulle få lyssna på denna.

Bearbetning av data

När alla intervjuer var klara påbörjades bearbetning av data. Först och främst transkriberades alla intervjuer ordagrant. Inspelningarna var värdefulla då jag kunde lyssna på dem flera gånger vilket underlättade transkriberingen, trots att det var tidsödande. Trost (2010) menar att när intervjun är transkriberad så blir det en text som man läser igenom för analys av data. Efter flera upprepade genomläsningar av textmaterialet började jag klassificera materialet i preliminära kategorier. Det krävs att hitta bra benämningar på olika kategorier som belyser kategorins innehåll och omfattning (Patel & Davidson, 2011). Vanligen vill man få fram olika slags mönster eller beteendemönster i samband med kvalitativa intervjuer och analyser av materialen (Trost, 2010).

Vid transkribering upptäckte jag att det förekom några vardagliga ord och några i fel ordföljd från elevernas svar. Detta på grund av att dessa elever fortfarande är i process att behärska det svenska språket. Enligt Trost (2010) är det en smakfråga hur man ska redovisa sina data. Man kan antingen citera respondenterna ordagrant eller ändra framställningen till något skriftspråk.

I det här fallet valde jag att citera respondenterna ordagrant förutsatt att de orden eller felen inte störs vid tolkning eller förståelse av texten.

Validitet och reliabilitet

Validitet handlar om undersökningens giltighet och att undersökningen mäter det som är avsikten att den ska mäta medan reliabilitet handlar om undersökningens trovärdighet och att undersökningen ger samma resultat om den upprepas (Eliasson, 2013). Tillvägagångssättet för att samla in data i denna studie var i form av intervjuer och undersökningsinstrumentet som användes var ett inspelningsinstrument vilket i detta fall var en app. Enligt Patel och Davidsson (2011) är ett sätt att kontrollera reliabiliteten i en undersökning att lagra verkligheten genom att använda ljudinspelningar. De menar vidare att forskarens medvetenhet om validiteten och dess påverkan i analysen är viktig och att det krävs en reflektion över valet av hanteringen av information.

Då intervjufrågorna i denna studie formulerades för att komma åt vad respondenterna menar och hur de uppfattar en företeelse ansåg jag att mina respondenters svar skulle vara relevanta till min undersöknings syfte. Intervjuguiden finns i Bilaga 2. Genom öppna intervjufrågor och följdfrågor kunde jag få mångsidiga och upplysande svar. Trost (2010) påpekar att reliabiliteten utgör ett problem med kvalitativa studier och således också kvalitativa intervjuer. Trost menar att det är viktigt för forskaren att kunna visa att dennes insamlade data är relevanta för sina problemställningar genom reflektion av de etiska aspekterna i samband med datainsamling och rapportering av resultat. Men Stukát (2011) menar att även om man har en hög reliabilitet så visar den kanske inte en hög validitet, detta på grund av att man råkar mäta fel saker. Eftersom min studie handlar om att få reda på elevernas tankar kring modersmåls-undervisning anser jag att mitt mätinstrument är pålitligt för denna studie.

Forskningsetik

Före genomförandet av intervjuerna informerades lärare, föräldrar och respondenter om studiens syfte och att intervjuerna skulle genomföras i enlighet med Forskningsetiska principer inom Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (Vetenskapsrådet, 2011). De fyra allmänna huvudkrav på forskningen som jag har tagit del av är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren är skyldig att informera alla deltagare om studiens syfte. Lärarna till deltagande elever informerades om detta och det framgick även i missivbrev som skickades till deltagarnas vårdnadshavare. Missivbrev finns i Bilaga 1.

Samtyckeskravet handlar om deltagares rätt att själva bestämma över sin medverkan. I detta fall fick jag samtycke av lärarna och vårdnadshavare. Vid intervjuerna av eleverna fick jag deras samtycke till att intervjuerna skulle spelas in och de informerades om att de kunde avbryta sitt deltagande om de ville.

Konfidentialitetskrav innebär att hanteringen av uppgifter i studien skall behandlas med största konfidentialitet. I missivbrev och även vid intervjuer påpekades deltagarnas anonymitet och de försäkrades att de inte skulle namnges. Stukát (2011) påpekar att anonymitet till de intervjuade måste beaktas.

Nyttjandekravet innebär att insamlat material endast får användas till forskning. Detta försäkrar att ingen obehörig får tillgång till denna studies insamlade data och att denna endast används till studiens syfte.

Resultat

Syftet med denna studie är att få reda på elevers tankar kring modersmålsundervisning samt vilka motivationsfaktorer som påverkar dessa elever till modersmålslärande. Frågeställningarna som ska besvaras vid undersökningen är följande:

- Hur använder flerspråkiga elever sitt modersmål?
- Vad motiverar dessa elever till att läsa sitt modersmål i skolan?
- Hur tycker eleverna att modersmålsundervisning fungerar för dem?

Som framgick i genomförandet av undersökningen intervjuades 12 elever i årskurs 4-6. Efter att intervjuerna har transkriberats och analyserats kunde ett mönster bildas genom att hitta ett tema på intervjusvaren. Teman tilldelades sedan en lämplig kategori vilket presenteras här nedan:

- Känsla av samhörighet
- Motivationsfaktorer
- Upplevelseintryck

Kategorierna är framställda enligt vad som kommit fram vid intervjuerna gällande elevers tankar kring modersmålsundervisning och vad som motiverar dessa elever till att läsa sitt modersmål. Resultatet redogörs således här utifrån dessa kategorier.

Sammanlagt deltog 12 elever, varav 4 går i årskurs 4, 3 går i årskurs 5 och 5 går i årskurs 6. Dessa elever benämns enligt följande i resultatet:

I årskurs 4: Elev 4A, 4B, 4C, 4D

I årskurs 5: Elev 5A, 5B, 5C

I årskurs 6: Elev 6A, 6B, 6C, 6D, 6E

Känsla av samhörighet

I denna kategori skapades teman ”hem”, ”skola” och ”kompiskrets” utifrån studiens frågeställning 1: *Hur använder flerspråkiga elever sitt modersmål?*

Hem

Alla elever som deltog i undersökningen svarade att de använder sitt modersmål när de pratar med sina föräldrar och släktingar, dock pratar de helst svenska med sina syskon. Föräldrarna till dessa elever är antingen gift med någon som är svensk eller båda kommer från hemlandet. De som pratar svenska med sina syskon har gått i skolan här i flera år och det är därför de pratar svenska med varandra.

Elev 6A: *Jag pratar på modersmålet med mina föräldrar och när våra släktingar kommer till oss men annars pratar jag svenska med mina syskon.*

Elev 5A: *Jag pratar svenska med min syster och min bror fast min mamma pratar jag på modersmålet men min pappa är svensk så jag måste kunna svenska och modersmålet.*

Elev 6C: *Jag pratar på modersmålet med min mamma och pappa hemma för de kan inte så bra svenska.*

Skola

Samtliga intervjuade elever svarade att de skulle vilja ha klasskompisar på skolan som kunde samma språk som de. Dessa elever berättade att det skulle vara roligt att kunna prata med en kompis på skolan med samma språk som de för då kunde de prata om vad som helst utan att andra förstår.

Elev 5A: *Jag pratar inte på mitt språk på skolan för det är bara jag och min syster som kan men vi pratar på svenska med varandra.*

Elev 6D: *Det skulle vara bra om det finns andra på skolan som kan mitt språk men det är ok för jag lär mig svenska också.*

Elev 6E: *Jag pratar inte på mitt språk på skolan men jag skulle vilja ha en klasskompis som kan mitt språk så vi kan prata vad som helst som ingen annan förstår vad vi säger.*

Två av eleverna svarade dessutom att de tar hjälp av sitt modersmål på skolan för att kunna uttrycka sig på svenska. Dessa elever menade att de fick använda sina skoldatorer för att ta hjälp av översättningssidor på nätet. Detta tyckte eleverna var bra eftersom de inte kunde mycket svenska ännu.

Elev 6C: *Jag tänker på mitt språk och översätter till svenska i min hjärna när jag är på skolan.*

Elev 5B: *I skolan jag tänker på mitt språk och översätta till svenska. Jag får använda dator när jag vill säga nånting och kan inte det på svenska då översätter jag först från mitt språk till svenska.*

Kultur

En elev kopplade användandet av sitt modersmål till sin kultur. Denna elev berättade att hen helst pratar på modersmålet med sina landsmän när de skulle samlas och fira deras högtider. Somliga elever berättade att de talar på modersmålet med sina kompisar som inte kan svenska eller när de träffar nya kompisar som kommer från hemlandet.

Elev 6B: *När vi är på tempel pratar vi på modersmålet för mamma och jag brukar alltid gå dit för det är vår tradition och vi träffar nya kompisar som kommer från vårt hemland.*

Motivationsfaktorer

Kategorin motivationsfaktorer behandlar studiens frågeställning 2: *Vad motiverar dessa elever att läsa sitt modersmål i skolan?*

Utifrån denna kategori skapades teman ”föräldrar”, ”intresse”, ”känslor” och ”kompisar”.

Föräldrars påverkan

Två av de intervjuade eleverna ansåg sig vara påverkade av sina föräldrar. De förklarar att de kunde ha nytta av att lära sig mer om sitt modersmål i framtiden. En av dessa elever såg möjligheten för något jobb om denne fortsätter läsa sitt modersmål.

Elev 6B: *Min mamma vill att jag ska läsa modersmål och sen man kan arbeta som till exempel översättare.*

Elev 5B: *Min mamma vill att jag ska lära mig mer om mitt språk för jag kommer att använda det när jag blir stor.*

Intresse

Åtta av de intervjuade eleverna svarade att de ville lära sig mer om sitt modersmål och en elev uttryckte även att ju mer man lär sig desto bättre utvecklas språket.

Elev 5C: *Jag går till modersmål för att jag vill lära mig mer om mitt eget språk.*

Elev 6D: *Jag vill kunna fortsätta prata och kunna skriva bra på mitt språk.*

Elev 5B: *Jag går på modersmål för att jag ska kunna lära mig mer om mitt språk och då kan man utveckla väldigt mycket också då lär jag mig mycket än vad jag gjorde innan för jag har bott här i Sverige länge så jag har kanske glömt några ord då kan det där hjälpa mig och prata bättre och kunna det bättre.*

Kompisar

Sju av de åtta eleverna ovan tyckte även att det var roligt att träffa andra elever i modersmålsklassen. De berättade att umgänge med andra barn i gruppen fick dem att känna gemenskap för att de talar samma språk.

Elev 4C: *Det är roligt att träffa andra barn som pratar samma språk som mig och typ jag är inte ensam som pratar mitt eget språk.*

Elev 6A: *Och för att man kan träffa nya kompisar som kommer från hemlandet och läser modersmål.*

Elev 6B: *Det är också roligt att träffa de som har samma språk som mig i klassen och då kan vi prata på modersmålet.*

Känslor

Fyra av eleverna påverkades av känslan av att glömma sitt språk om de inte skulle fortsätta läsa detta. Dock två av dessa är samma elever som påverkades av sina föräldrar.

Elev 4B: *Jag läser modersmål för jag vill inte glömma bort mitt språk för jag vill helst bo i hemlandet när jag blir stor.*

Elev 6D: *För att jag vill inte glömma bort mitt språk.*

Upplevelseintryck

Under denna kategori redovisas elevernas upplevelse av modersmålsundervisningen och den behandlar frågeställning 3: *Hur tycker eleverna att modersmålsundervisningen fungerar för dem?*

Teman som bildades utifrån denna kategori är ”tidsaspekt”, ”aktivitet” och ”undervisning”.

Tidsaspekt

Majoriteten av de intervjuade eleverna är eniga om att det räckte med modersmålsundervisning en gång i veckan och att läxorna var bra för då kunde man läsa sitt modersmål hemma på egen hand. De som tyckte att det var bättre med två eller fler lektioner varje vecka önskade emellertid ett kortare lektionspass för de ville sluta tidigare.

Elev 4A: *Jag tycker att det är bra att läsa modersmål en gång i veckan och så kan man också ha läxor då kan man själv läsa sitt modersmål hemma.*

Elev 6B: *Man kanske har lite mer varje vecka. Jag tror det är bättre att ha två eller tre gånger. En gång i veckan är ganska lång tid.*

Elev 6C: *Det skulle fungera bra med två dagar i veckan men jag tycker att vi ska sluta lite tidigare.*

Aktivitet

Under teman ”aktivitet” upplevde två elever att de skulle behöva datorer till undervisning. Detta på grund av att de inte hade med sig sina skoldatorer när de skulle gå till modersmålsundervisning. De berättade att de fick använda sina mobiltelefoner när de skulle spela Kahoot. Två andra elever tyckte att utflykter tillsammans med andra grupper var roligt men att de inte kunde göra det ofta på grund av den sena undervisningstiden.

Elev 4B: *Det är bra att komma hit efter skolan men jag tycker att vi ska spela mer Kahoot och använda datorn i klassen.*

Elev 6A: *Det är bra att komma hit på tisdagar men jag skulle vilja ha mer utflykter och träffa andra som läser modersmål.*

Undervisning

Samtliga elever beskrev att det var roligt att gå på modersmålsundervisning och att de hade lärt sig att skriva och läsa på sitt modersmål av sina lärare. En del elever tyckte däremot inte om läxor och prov.

Elev 6D: *Min lärare är lite sträng men jag tycker det är bra för att man kan lära sig, jag lär mig typ att skriva, jag brukade inte skriva fint på modersmålet men nu skriver jag fint.*

Elev 4A: *Det är bra och dåligt. Det som är bra är att man lär sig ord som är svåra och det som är dåligt är kanske man får läxor eller prov.*

Elev 6C: *Jag lär mig väldigt mycket av min lärare, typ, läsa och skriva på modersmålet.*

Resultatanalys

Eleverna som deltog i undersökningen har varit aktivt deltagande i modersmålsundervisning. Två av dessa elever har deltagit i sex år, två andra har deltagit i fem år, tre elever har deltagit i fyra respektive två år medan två elever har deltagit i bara ett år.

Känsla av samhörighet

Undersökningen visade att de intervjuade eleverna använder sitt modersmål när de talar med sina föräldrar och släktingar men de talar helst svenska till sina syskon. Detta tolkar jag som att dessa elever talar två olika språk beroende på vem de talar med. Majoriteten av dessa elever har föräldrar som är gift med en svensk medan två elever har föräldrar som båda är från hemlandet. Dessa två elever har dessutom svarat att deras föräldrar inte talar bra svenska och det är anledningen till att prata med föräldrarna på modersmålet. Samtliga elever önskar sig ha kompisar i skolan som kan samma språk som dem men samtidigt tycker vissa av dessa elever att det också är bra utan klasskompisar som har samma språk som deras för då lär de sig svenska i stället. Detta tyder på att dessa elever tror att användandet av sitt modersmål med andra landsmän på skolan hindrar dem att lära sig svenska. Eleverna påpekar att de använder sitt modersmål när de träffar kompisar eller släktingar med samma språk som inte kan svenska.

En elevs svar stack ut då denne berättade att hen använder sitt modersmål när alla hans släktingar och kompisar från hemlandet samlas vid högtider och när de firar på templet. Hen tillägger att det är någonting som har att göra med deras tradition och kultur.

Två av eleverna menar att de använder sitt modersmål på skolan för att kunna uttrycka sig på svenska. Dessa elever tycker att det är bra att de får ta hjälp av översättningsprogram på nätet eftersom de inte kan så mycket svenska ännu. Jag anser att lärare till dessa elever tar till vara på deras modersmål för att de ska lära sig svenska.

Motivationsfaktorer

Det framgick av elevernas svar att de deltar i modersmålsundervisning för att de vill lära sig mer av sitt modersmål. Majoriteten av dessa elever förklarar att de vill kunna fortsätta prata sitt modersmål och kunna skriva bra på sitt modersmål. Detta visar inre motivation hos dessa elever då de läser av egen vilja och intresse. Samtidigt påstår sju av dessa åtta elever att det är roligt att träffa andra elever i klassen som talar samma språk som dem. Min tolkning är att dessa elever också är yttre motiverade men blir ändå inre motiverade på grund av den inre glädjen de känner. En elev har uttryckt sig djupare då hen menar att deltagandet i modersmålsundervisningen gör att hen lär sig mer om sitt modersmål och samtidigt utvecklas språket. Denna elev menar vidare att hen har bott här i Sverige ganska länge och modersmålsundervisningen hjälper hen att komma ihåg ord på sitt modersmål som hen redan glömt. Detta ses som en stark inre motivation då denna elev finner intresse och utmaning i sin modersmålsinläring.

Undersökningen visade att två av de intervjuade eleverna påverkades av sina föräldrar att delta i modersmålsundervisning. Trots föräldrarnas påverkan kunde de dock se att deltagandet i modersmålsundervisning inte bara kan få dem att lära sig mer om sitt modersmål utan det ger dem också möjligheter till ett framtidsjobb i hemlandet eller andra jobb som kräver kunskaper i deras modersmål. Dessa två elever förklarar ytterligare att de inte vill glömma bort sitt språk. Det ses som om dessa elever är yttre motiverade på grund av att deras deltagande är beroende av yttre motivationskällor som föräldrar och känslor.

Upplevelseintryck

Angående elevernas upplevelse med modersmålsundervisning visade det sig att alla elever som deltog i undersökningen tyckte att det var bra att läsa sitt modersmål i skolan. Det framgick av elevernas svar att de har lärt sig skriva och läsa på sitt modersmål trots att undervisningen enbart sker en gång i veckan. Den sena undervisningstiden gjorde dock att de inte kunde göra andra aktiviteter utanför klassrummet. Trots den begränsade tiden för undervisning tyckte majoriteten av de intervjuade eleverna att det räckte med att ha modersmålsundervisning en gång i veckan. Vissa av dessa elever ville dock ha flera gånger i veckan men att det bara skulle vara kortare lektioner jämfört med en lång lektion för en gång i veckan. Alla elever som deltog i undersökningen har 80 minuters lektion i modersmål en gång i veckan efter skoltid.

Undersökningen visade också att de intervjuade eleverna var nöjda med sina lärare och att de fick lära sig vad de behövde vid modersmålsundervisning. Det framgick av elevernas svar att de behöver använda datorer mer vid undervisning men detta är ett problem eftersom de inte får ha med sig sina skoldatorer till skolan där de har modersmålsundervisning. Modersmålsundervisningen anordnas nämligen i den kommun där jag gjorde min undersökning genom att modersmålsläraren samlar de anmälda eleverna på en skola för att bilda en grupp med åtta eller fler elever. Detta innebär att en grupp kan bestå av elever som går i årskurs 1 till årskurs 9.

Diskussion

Nedan diskuteras studiens resultat och metod i förhållande till syfte och frågeställningar som formulerades inför studien.

Metoddiskussion

För att genomföra min undersökning samt för att få svar på mina frågeställningar valde jag att använda en kvalitativ metod. Jag insåg att med hjälp av kvalitativa intervjuer kunde jag nå mitt syfte och skapa djupare förståelse om det fenomen jag undersökte (Trost, 2010). Den halvstrukturerade intervjun gjorde även att jag fick övergripande information från intervjupersonen genom mina intervjufrågor och kunde ställa följdfrågor för att kunna gå djupare i ämnet. Mitt urval av intervjugrupper har bidragit till att jag fick en rimlig validitet. Mitt mätinstrument minskar dock relativt reliabiliteten eftersom intervjuerna genomfördes efter skoltid på eftermiddag och det kunde ha påverkat intervjupersonernas koncentration. Likväl är det svårt att avgöra om mitt studieresultat kan generaliseras eftersom intervjupersonerna bestod av tre olika årskurser och att det inte framstod någon specifik årskurs i resultatet.

Jag anser att mitt val av metod var rätt val för min studie. Bearbetning av data tog dock lång tid eftersom jag intervjuade tolv elever. Det var transkriberingen av de inspelade intervjuerna som var tidskrävande och dessutom räckte det inte att lyssna på intervjuerna vid bara ett enda tillfälle. Men intervju svaren var mycket givande för denna studie. Jag valde att använda mig av en halvstrukturerad intervju eftersom jag ville veta mina respondenters inställning och tankar kring modersmålsundervisning. Genom denna metod kunde jag gå in på motiv och känslor hos respondenterna och anpassa mina frågor så att de kunde få möjlighet att utveckla sina svar.

Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att få reda på vilken inställning flerspråkiga elever har till modersmålsundervisning och vad som motiverar dessa elever att läsa sitt modersmål. För att genomföra studien formulerades följande frågeställningar som kommer att diskuteras nedan enligt vad som framkom i resultatet.

Hur använder flerspråkiga elever sitt modersmål?

I resultatet framkom det att de flerspråkiga elever som deltog i undersökningen använder sitt modersmål när de talar med sina föräldrar, släktingar och kompisar. Detta pekar på att dessa elever inser modersmålets betydelse i kommunikation med sin familj och kompisgrupp. Det kan kopplas till Ladberg (2000) som menar att ett gemensamt språk symboliserar

samhörighet. Det framkom också i resultatet att sju av dessa elever har syskon som de talar svenska med trots att de talar på sitt modersmål med sina föräldrar. Detta påstående har skapat nya frågor i mina tankar när jag reflekterar över vilket språk som kommer att dominera hos dessa elever. När deras föräldrar, släktingar och andra kompisar lär sig tala svenska kommer då de att tala det språket i fortsättningen i stället för sitt modersmål? Jag ifrågasätter hur det påverkar deras identitetsskapande i längden. Enligt Wellros (1998) varierar individens sätt att tala och bete sig mellan olika situationer men identiteten är oföränderlig i de situationer man uppträder i. Men Ladberg (2000) framhåller att flerspråkiga elever som undviker att tala sitt eget språk och håller sig till majoritetsspråket får ett negativt budskap rörande sin identitet. Kanske behövs det vad Cummins (2001) visar i sin forskning en språkpolicy i hemmiljön för att dessa elever kan hålla sig till sin flerspråkighet och därmed undvika identitetsproblem.

Resultatet visade att två elever använder sitt modersmål i skolan för att uttrycka sig på svenska. Jag finner ett samband med detta och vad Gibbons (2014) betonar att flerspråkiga elever lär sig ett nytt språk samtidigt som de inhämtar kunskap genom språket. Detta kan möjligen förklaras av att lärare till dessa två elever är medvetna om språkets roll i lärandet genom att låta dessa två elever använda sitt modersmål som en resurs för att lära sig svenska. Gibbons (2014) menar att en förutsättning för andraspråksinläring är lärares medvetande av språkets betydelse för lärande och av hur flerspråkiga elevers modersmål kan användas som en resurs för detta ändamål. Att flerspråkiga elever använder sitt modersmål för sin språk-utveckling har även betonats i kursplanen i modersmål (Lgr11).

Det framkom att en av de medverkande eleverna förknippade sitt modersmål med sin kultur och tradition. Denna elev berättade vidare att hen och sin familj och andra landsmän talade på modersmålet när de samlades på templet. Med detta finner jag en koppling med Ladberg (2000) som menar att språket kan uttrycka identitet och kultur. Jag anser detta som ett sätt att bevara flerspråkiga elevers modersmål och firandet av högtider med sin familj och andra landsmän ger en känsla av trygghet och en positiv känsla av samhörighet med andra som talar samma språk (Wellros, 1998).

Vad motiverar dessa elever att läsa sitt modersmål i skolan?

I resultatet framkom det att åtta av de intervjuade eleverna deltar i modersmålsundervisning av egen vilja. Detta innebär att den vanligaste typen av motivation som resultatet visar är inre motivation, vilket Ryan och Deci (2000) beskriver att den typen av motivation återspeglar den naturliga benägenheten att lära och assimilera. En förklaring till detta kan vara att dessa flerspråkiga elever har läst sitt modersmål i hemlandet och de vill kunna fortsätta med det då de berättar att de vill utveckla sina färdigheter på modersmålet. Det framkom samtidigt i resultatet att sju av de åtta eleverna känner glädje av att träffa andra kompisar i modersmålsklassen. Kompisar som motivationskälla ses som en yttre motivation men den glädje som kompisträffar medför ses som en inre motivation. Dessa elever påverkades av sitt eget intresse av att läsa sitt modersmål och samtidigt av den glädjen att träffa kompisarna med

samma språk. Det är svårt att bedöma vilken typ av motivation som är starkast hos dessa elever. Detta är en fundering som jag har kommit på när jag tänker på hur dessa elevers motivation kan främjas beständigt så att den inre motivationen håller i sig. Enligt Giota (2002) förväntas elevernas inre motivation minska om deras handlingar uppfattas som beroende av yttre faktorer.

Andra motivationskällor som framkom i resultatet var känslor och föräldrar. Fyra av de intervjuade eleverna visar det sig vara påverkade av sina känslor och hävdar att de inte vill glömma sitt modersmål. Jag tycker att i detta påstående kan elevernas känsla beskrivas som en rädsla att glömma sitt modersmål om de inte går på modersmålsundervisning. Två av dessa elever påverkades dessutom av sina föräldrar att delta i modersmålsundervisning men samtidigt inser dessa två elever att deltagandet i modersmålsundervisning är värdefull för deras framtid. Känslor och föräldrar som motivationskällor ses som yttre motivationskällor då de inte är styrda av glädje och självbestämmande. I detta fall tänker jag på vad Ryan och Deci (2000) betonar att yttre motiverade beteenden kan skilja sig i sin relativa autonomi. De menar vidare att yttre motivation blir mer självbestämmande genom internalisering- och integreringsprocesser.

Jag inser att både inre och yttre motivation hos de intervjuade eleverna i denna studie behöver en ständigt stödjande miljö både i sitt hem och i sin skola i synnerhet modersmålsundervisning i skolan. Föräldrar och modersmåls lärare har stor betydelse i främjandet av motivation hos dessa elever så att de inte tappar lusten att läsa sitt modersmål.

Hur tycker eleverna att modersmålsundervisning fungerar för dem?

Resultatet visar att samtliga elever som deltog i undersökningen är positiva till sitt deltagande i modersmålsundervisningen. De är gynnsamt inställda på vad de har lärt sig och på vad de ska lära sig på modersmålet. Det är framförallt att läsa och skriva på modersmålet som samtliga medverkande elever medger att de vill utvecklas i. Trots den sena schemaläggningen och begränsade tiden för undervisning tycker dessa elever att modersmålsundervisningen har bidragit till språkkunskaper på sitt modersmål. De tycker även att det är roligt att träffa andra klasskompisar i klassen som talar samma språk som dem. I samband med detta kan jag se vad Ladberg (2000) påvisar att ett gemensamt språk symboliserar samhörighet.

Det framkom att de medverkande eleverna är positivt inställda till sin modersmåls lärare och att de har lärt sig mycket av denna. Detta kanske kan vara att deras modersmåls lärare är utbildade och har haft lång erfarenhet av verksamheten. Hyltenstam och Tuomela (2006) påpekar att ett av problemen i modersmåls verksamhet är lärarkompetens men detta kan inte påvisas utifrån denna studies resultat eftersom jag inte hade inkluderat medverkande elevers lärare i undersökningen. Hade jag gjort det hade jag möjligen kunnat fastställa modersmåls lärares kompetens genom sin utbildning och erfarenhet.

Slutsatser

Sammanfattningsvis kan jag fastställa att mitt syfte och frågeställningar har besvarats i denna studie. Jag fick fram de medverkande flerspråkiga elevernas inställning till modersmålsundervisning samt vad som motiverar dessa elever att läsa sitt modersmål i skolan. Utifrån resultatet kan jag dra en slutsats att modersmål är ett viktigt kommunikationsmedel för flerspråkiga elever i hemmet och hemlandet och för att uttrycka sin kulturtillhörighet. Motivationen spelar en viktig roll hos flerspråkiga elevers deltagande i modersmål men jag anser att både inre och yttre motivation hos dessa elever behöver en stödjande miljö både i hemmet och i skolan så att den inre motivationen blir starkare och den yttre motivationen blir självbestämmande. Begränsningar i urvalet gjorde däremot min studie ensidig då resultatet visar enbart flerspråkiga elevers modersmålsinläring men inte andraspråksinläring. Om jag skulle göra samma studie igen skulle jag utöka mitt urval genom att inkludera både flerspråkiga elevers lärare i svenska och eventuellt deras modersmålslärare i intervjun. Dessa grupper kunde ha gett mitt studieresultat ett större och bredare perspektiv. Alternativt utöka mitt urval genom att intervjua andra flerspråkiga elever som har slutat läsa sitt modersmål i skolan. Med tanke på de faktorerna som påverkar de intervjuade eleverna till modersmålsinlärande som denna studie har fått fram skulle det ha varit intressant att få reda på varför vissa flerspråkiga elever har slutat delta i modersmålsundervisningen. Min studie kunde ha fått andra infallsvinklar om jag hade fått fram vad det är som skiljer motivationen åt mellan de som fortsätter läsa sitt modersmål och de som slutar.

Slutligen kan jag dra en slutsats att modersmålsundervisning är en viktig satsning i den svenska skolan för att flerspråkiga elever ska kunna utveckla sin flerspråkighet och framförallt ta till vara sitt modersmål och sin kulturtillhörighet.

Förslag till vidare forskning

Trots omfattande forskning om modersmål och andraspråksinläring behövs fortfarande fortsatt forskning i detta område. Ett förslag till vidare forskning som jag har kommit fram till utifrån denna studie är att följa flerspråkiga elevers studieresultat både i modersmål och i svenska. Det är tydligt bevisat av många språkforskare att flerspråkiga elever som har ett välutvecklat modersmål lyckas bättre i andraspråksinläring ändå visar statistiken att dessa elever utgör den största delen som inte når målen i skolan. Genom fortsatt forskning kan man möjligtvis hitta bakomliggande faktorer som orsakar detta. Sveriges mångkulturalitet åskådliggörs i skolorna. Med hänsyn till detta behövs mångsidig forskning om språken och dess innebörd i lärande.

Referenslista

- Arnqvist, A. (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Axelsson, M. & Magnusson, U. (2012). Modersmål ur ett flerspråkighetsperspektiv. Vetenskapsrådet. I *Flerspråkighet: en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Broch, T. (1981). *Kvalitative metoder i dansk samfundsforskning : Lejersbosymposiet 1978* (2. udg. ed., Nyt fra samfundsvidenskaberne, 50). København.
- Cummins, J. (2001). *Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it important for education*. Canada: University of Toronto.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. (3., uppdaterade uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Gibbons, P. (2014). *Stärk Språket Stärk Lärandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB
- Giota, Joanna. (2002). *Skoleffekter på elevers motivation och utveckling. En litteraturöversikt*. Pedagogisk forskning i sverige 2002, årg 7, nr 4 s. 279–305 issn 1401-6788.
- Holme, I., Solvang, B., & Nilsson, B. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder* (2., [rev. och utök.] uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Hyltenstam, K. (2003). Modersmål och svenska som andraspråk. Ingår som kapitel i: Skolverket, *Att läsa och skriva – en kunskapsöversikt om språk i utveckling*. Stockholm: Skolverket.
- Hyltenstam, K. & Milani, T. (2012). Modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning. Vetenskapsrådet. I *Flerspråkighet: en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Hyltenstam, K. & Tuomela, V. (1996), Hemspråksundervisningen. I: Hyltenstam, K. (red.), *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Imsen, G. (2006). *Elevers värld - Introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Jenner, H. (2004). *Motivation och motivationsarbete: i skola och behandling*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, G. (2000). *Skolans språk och barnets: att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (4., [uppdaterade] uppl. ed.).

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67. DOI: <http://dx.doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Sahlström, F. (2013). *Språk och identitet i undervisning: inga konstigheter*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Sveriges Riksdag. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- SFS 2011:185. *Skolförordningen*. Stockholm: Sveriges Riksdag. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skolforordning-2011185_sfs-2011-185
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskolan och fritidshemmet (Lgr11)*. Stockholm.
- Skolverket (2007). Myndigheten för skolutveckling. *Att läsa och skriva: forskning och beprövad erfarenhet*. ([Rev. uppl.]). Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Skolverket (2008). *Med annat modersmål - elever i grundskolan och skolans verksamhet*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2018). *PM - Elever och skolenheter i grundskolan läsåret 2017/2018 [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3929>
- Skolverket. (2003). *Flera språk - fler möjligheter: utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen: rapport till regeringen 15 maj 2002*. Stockholm: Statens skolverk. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a654b8b/1553957977206/pdf1113.pdf>
- Skolverket. (1994). *Mer än ett modersmål: hemspråksdidaktik*. (2., rev. uppl.) Stockholm: HLS.
- Språkrådet (2010-). *Rapporter från Språkrådet*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.
- Språkrådet (2011). *Språklagen i praktiken: riktlinjer för tillämpning av språklagen*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.
- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Svenska akademien (2015). *Svenska akademiens ordlista över svenska språket*. (Fjortonde upplagan). Stockholm: Svenska akademien.
- Svensson, A. (2009). *Barnet, språket och miljön: Från ord till mening* (2., omarb. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Thomas, W. & Collier, V.(2002). *A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students, Long-Term Academic Achievement*. Final Report. Washington: CREDE: Centre for research on Education, Diversity and Excellence.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2011). *God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtas: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wellros, S. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1 Brev till föräldrar

Hej!

Jag heter Marlene Lembäck och jag är studerande på Göteborgs universitet. Denna termin läser jag Tvärvetenskaplig kurs och examensarbete (LAU927). Jag håller nu på att skriva mitt examensarbete som handlar om flerspråkiga elevers deltagande i och tankar kring modersmålsundervisning. För att genomföra detta behöver jag intervjua ditt/ert barn som går på modersmålsundervisning. Jag jobbar själv som modersmålslärare på Språkcentrum, vilket kan tyckas betryggande för ditt/ert barn och modersmålsläraren.

I enlighet med Vetenskapsrådets forskningssed kommer jag inte att publicera ditt/ert barns namn, vilket innebär att det är helt anonymt i undersökningen.

Har du/ni några frågor är jag nåbar på 0736 651115 eller på marlene.lemback@educ.goteborg.se

Min handledare är Sofie Gustafsson och hon kan nås på sofie.gustafsson@gu.se

/ / Ja, jag godkänner att mitt/vårt barn deltar i intervjun.

/ / Nej, jag godkänner inte att mitt/vårt barn deltar i intervjun.

Elevens namn: _____

Förälderns underskrift: _____

Datum: _____

Tack på förhand!

Hälsningar

Marlene Lembäck
ULV-student
Göteborgs universitet

Bilaga 2 Intervjuguide

Intervjufrågor:

1. Varför går du på modersmålsundervisning?
2. Vad tycker du om att komma på modersmålsundervisning? Berätta
3. Till vem eller när talar du ditt modersmål? Berätta
4. Hur använder du ditt modersmål på skolan?
5. Vad tycker du om modersmålsundervisning i helhet? Berätta
6. Hur länge har du läst ditt modersmål?